

Podplukovník děl. Josef Větrovec:

Doprovodné dělostřelectvo.

Loňské „Dělostřelecké rozhledy“ přinesly v posledním čísle stejnojmenný článek, jehož závěrem je návrh použít jako doprovodného děla pěchoty horského kanonu 7.5 cm vz. 15, přizpůsobeného k dopravě čtyřspřežím zavěšením na kolesnu polního děla. Nesouhlasím s autorem ani ve volbě materiálu, ani v navrhovaném způsobu dopravy, ani s naznačenou organizací.

Nesouhlasím s navrženým materiálem, protože by to byla zase jen improvisace, která se nikdy nevyplácí a nikdy plně nevyhovuje. Přizpůsobení by bylo hodně nákladné, neboť by bylo třeba řešit jinak nápravy a snad i kola a doprava terénem by byla pomalá, pomalejší, než

si autor představuje. Je třeba zcela nekompromisně řešit druh děla a způsob jeho dopravy. Na doprovodné dělo klademe určité požadavky. Nepochybuji o tom, že bychom u nás našli dobré konstruktéry, kteří by podle přesně určených a vymezených požadavků sestrojili vyhovující doprovodné dělo. Potíže by se snad mohly projevit jenom v nedostatku peněz. Doprovodné dělo musí být lehké. Proto nemůže být opatřeno pancíři, které by chránily obsluhu děla v palebném postavení a na pochodu v prostoru prvních sledů pěchoty. Nechrání-li obsluhu pancíř, musí ji chránit něco jiného, a to je velká pohyblivost děla. Má-li být dělo pohyblivé, musí být lehké a nemůže být nesené lidmi ani koňmi (soumary). Podle mého názoru nemůže být ani taženo koňmi (čtyřspřežím), protože při nutném častém přemísťování v prostorech prvních sledů pěchoty, ohrožovaných pěchotními a doprovodnými zbraněmi, je rychlost pohybu nedostačující a zranitelnost spřežení a obsluhy neúměrně veliká. Při dnešní stále rostoucí a zdokonalující se motorisaci armád je třeba, abychom zde živou sílu nahradili strojem — motorem pohyblivějším, méně zranitelným a odolnějším proti bojovým plynům. V tom případě by mohlo být doprovodné dělo přímo namontováno do motorového vozidla nebo by mohlo být taženo malým pásovým traktorem, přizpůsobeným k dopravě obsluhy i střeliva. Poslední způsob dopravy pokládám za nejvýhodnější a nejúspornější. Nesoběstačnost v zásobování automobily pohonnými hmotami nemůže zde být rozhodujícím důvodem k zamítnutí tohoto způsobu dopravy.

Požadavky na konstrukci doprovodného děla vyplývají z úkolů, které chceme, aby doprovodné dělostřelectvo plnilo. Hlavním úkolem doprovodného dělostřelectva bude, působit palbou proti blízkým cílům, které by mohly pohyb a činnost vlastní pěchoty přímo ohrozit, které nemůže zdolat včas dělostřelectvo přímé podpory — buď pro nepříznivé pozorovací podmínky (špatná viditelnost, členitý, porostlý nebo zastavěný terén) nebo pro nedokonalé spojení (čas!) nebo pro nedostatek dělostřelectva přímé podpory (při přemísťování, při zvláštních úkolech) a které nemůže pěchota vyřadit z boje vlastními prostředky včas, buď pro plochost drah, vzdálenost anebo nedostatečný účinek. Použitím doprovodného dělostřelectva se stává pěchota samostatnější a méně závislou na ostatních zbraních; může působit proti všem cílům, které se jí stavějí v cestu.

Nejdůležitějším a rozhodujícím prvkem boje pěchoty a prostředkem k usnadnění pohybu a veškeré činnosti je palba, kterou musí proto mít vždy, všude a hlavně včas! Doprovodné dělostřelectvo doplňuje a zesiluje palbu pěchotních zbraní svou křivější drahou střely, větším dostřelem a větším účinkem. Hlavním požadavkem musí být, aby doprovodné dělostřelectvo zachytilo i menší nahodilé cíle a střelilo rychle a přesně. Aby doprovodné dělostřelectvo mohlo rychle zachytit dané cíle a aby jeho střelba byla přesná, musí dlít v samé blízkosti pěchoty a musí střílet na menší vzdálenost, a to třeba i přímo.

Zásady použití:

1. Přiblížit se co nejbližší a nepozorovaně k nepříteli.
2. Setrvat v palebném postavení jen krátkou dobu nezbytně nutnou k splnění dané úlohy. (Palebná postavení musí být vzhledem na snadné spojení velmi blízko za prvním sledem pěchoty a nebudou vždy krytá, často budou jen za clonou nebo docela otevřená — proto ono nebezpečí

zranitelnosti při přemísťování! Třeba zdůraznit, že se nehodí každý terén za prvními sledy pěchoty k manévru doprovodného dělostřelectva!)

3. Je-li pěchota na delší dobu zastavena nepřátelským odporem anebo se sama zastaví, je třeba, aby doprovodné dělostřelectvo bylo zbaveno na nějaký čas svého úkolu a mohlo zůstatí zatím v krytém palebném anebo hotovostním postavení více vzadu. V obraně ztrácí vlastně toto dělostřelectvo svůj charakter zbraně doprovodné a použije se ho k doplnění paleb pěchotních zbraní s plochými drahami střel a na místa, kam nemůže dobře střílet ani pěchota ani dělostřelectvo přímé podpory.

Doprovodného dělostřelectva použijeme s výhodou při přibližování a zjednávání dotyku a při pronásledování k rychlému odstraňování odporů, které se náhle objeví a na které nestačí ostatní pěchotní zbraně, a za útoku hlavně na cíle, jejichž přítomnost sice předvídáme, ale neznáme na začátku útoku ani jejich místa ani hodnoty, jež se projeví obvykle až při zahájení útoku v době, kdy již není času vyžadovat palbu dělostřelectva přímé podpory, a na odpory, o kterých na začátku útoku vůbec nevíme a které se prozradí teprve za útoku. Těžké kulometry nebudou často moci takové odpory umlčovat pro plochou dráhu svých střel, pro nemožnost přestřelování nebo prostřelování vlastní pěchoty a často pro nedostatečný účinek palby. Proto je nutně třeba, aby pěchota měla ještě zbraň s větší účinností a se zakřivenou dráhou střel, aby mohla účinně působit na všechny cíle.

Podle daného úkolu by měla mít doprovodná zbraň pěchoty tyto vlastnosti:

1. Houfnice s poloautomatickým závěrem tažená pásovým traktem — dopravuje se zároveň obsluha i střelivo.

2. Váha nejvýše 300 kg, aby bylo dělo dostatečně pohyblivé a malé (nízké).

3. Ráže 6—7 cm, aby byl dostačující účinek na živé i částečně kryté cíle a přece zásobování střelivem nebylo příliš obtížné.

4. Střelivo: granáty s okamžitým zapalovačem, trhavíci se na střepiny střední velikosti s větší náplní trhaviny, aby se dosáhlo i morálního účinku na živé cíle (silná detonace, mnoho kouře a velký plamen). Váha střely nejvýše 4 kg.

5. Účinný dostřel asi 3500 m, počáteční rychlost asi 350—400 m za vteřinu, aby střela dosáhla cíle dříve než zvuk výstřelu.

6. Náplně 3, aby se dosáhlo různé křivosti drah podle potřeby.

7. Rychlost střelby 6—8 ran za minutu.

8. Rozptyl co nejmenší — aspoň do vzdálenosti 2500 m, aby byla velká přesnost střelby a malé bezpečnostní pásmo, aby se splnila daná úloha malým počtem střeliva a mohlo se střílet i na cíle v blízkosti vlastní pěchoty. Bezpečnostní pásmo (6 ú a poloměr účinku střepin) do vzdálenosti 2500 m nesmí být větší než 150 m v rovině.

9. Jednoduchá a rychlá příprava střelby, jednoduchý, nezávislý a přesný zaměřovač, vylučující samostatně náklon.

10. Rozsah odměrového řídicího 200 dc, náměrového od -10° do $+50^{\circ}$.

11. Obsluha: dělovod, mířič (zároveň střelec), nabíječ (zároveň podavač) a pomocník.

12. Aby při výstřelu nebylo vidět záblesk a kouř.

13. Malá zranitelnost děla a traktoru i obsluhy.

14. Možnost umístit při dopravě děla na traktor 50 střel (10 truhlíků po 5 granátech, 5 nábojkách a 15 náplních).

15. Možnost použití samého traktoru k dopravě střeliva.

16. Rychlost pohybu v terénu 20 km/hod. (Kola děla upravena tak, aby se nezařezávala v měkké půdě.)

Pro zaměření (baterie) čtyři by byl výhodný jediný úhломěrný, snadno přenosný přístroj s 8násobným až 12násobným dalekohledem.

Předpokládám, že proti tankům bude použito těžkých kulometů s průbojným střelivem. Bylo-li by nutno, aby doprovodného děla bylo použito i proti tankům, musila by určitá část střeliva být nahrazena průbojnými nárazovými granáty spojenými s nábojkami v jednotný náboj, aby bylo možno zvýšit kadenci střelby.

Pokud jde o organizaci, pokládám za nutné, aby každý prapor měl organicky přidělenou četú doprovodných děl (2 děla), protože prapor jako taktická jednotka má mít dostatečné prostředky, aby mohla vést úplný pěší boj. Nesouhlasím tedy s autorem, že by stačila doprovodná děla pro jeden pěší pluk v divisi.

Použití doprovodných děl by bylo obdobné jako použití těžkých kulometů, ovšem v omezeném měřítku a jen za určitých podmínek. Doprovodných děl záložních praporů by mohlo být použito k zesílení palby praporu prvního sledu, který by měl hlavní úsilí, vyhovuje-li tomu terén a celková situace. Může se stát, že vzhledem na terén a situaci nebude také někdy možno v určitém úseku vůbec použít doprovodného dělostřelectva a toto dělostřelectvo zůstane v záloze připraveno k zasazení, jakmile toho bude potřeba. Je-li úspěšné použití doprovodných děl pochybné a bylo-li by spojeno s velkými ztrátami, třeba je ponechat v záloze a zasadit je teprve tehdy, až jsou dány podmínky k úspěšnému použití. Bude na velitelích praporů, aby dobře pochopili pravý význam doprovodných děl a dovedli jich rozumně použít v pravý čas, na pravém místě a proti vhodným cílům. Bude třeba upozornit na to, že každá rána vypálená dnes z doprovodného děla zbytečně, bude nám chybět zítra! Doprovodných děl používáme jen k určitým úkolům a jen tam, kde se k tomu hodí terén, a na cíle, na které nestačí ostatní zbraně pěchoty.

Četa doprovodných děl je toliko bojovou a střeleckou jednotkou a nikoli taktickou, protože neřeší samostatné úkoly. Velitel praporu si ponechá zásadně vliv na řízení palby doprovodných děl a vykonává jej prostřednictvím velitele čety, jemuž určí palebné úkoly, jakož i prostor, odkud je má plnit. Velitel praporu má také plnou odpovědnost za použití palby doprovodných děl! To však neznamená, že by velitel čety nemohl zahájit palbu sám na důležité nebezpečné cíle (protiútok a p.), vyžaduje-li toho situace, aniž by čekal na rozkaz velitele praporu nebo na žádost o palbu. Proto musí velitel čety být zkušeným důstojníkem s bystrým postřehem, proto musí být stále podrobně informován o situaci vlastní i o situaci nepřitele. A bude nejlépe informován, bude-li stále blízko velitele praporu, u něhož se sbíhají všechny zprávy. Také palebné postavení zaujímá četa děl co možná v blízkosti SV. velitele praporu, aby spojení s ním bylo co nejjednodušší, buď osobním stykem anebo spojkami nebo krátkým vedením telefonním. Velitel čety musí volit svou pozorovatelnou tak, aby mohl četě velet hlasem anebo pomocí krátkého telefonního vedení (do 500 m). Pěchota musí všude, kde je

toho třeba, vypomoci mužstvem anebo materiálem a musí četu doprovodných děl vždy řádně a bezpečně zajistit proti nepříteli.

Myslím, že organizace navrhovaná autorem onoho článku je v celku příliš složitá a že je nadprůměrně vybavena personálem i materiálem. Podle mého názoru stačí: velitel čety (nižší důstojník), jeho zástupce (rotmistr) poddůstojník pro střelbu, 1—2 poddůstojníci pozorovatelé, 2 spojky, 1 cyklista, 1 automobilní poddůstojník — zároveň muniční poddůstojník, 2 telefonisté (2 telefonní přístroje a 500 m drátu) a 2 poločety — každá po 1 děle a 1 traktor, po 1 dělovodu, 1 mířiči (zároveň střelci), 1 nabíječi (zároveň podavači), 1 pomocníku a 1 řidiči.

Četa doprovodných děl by byla v počtu některé setniny praporu, která by se starala o všechno zásobování čety. Výcvik doprovodných čet by se mohl soustředit u pluku zároveň s četou minometů tak, aby se čety doprovodných děl mohly zúčastnit taktických cvičení s prapory v období výcviku praporu a pluku a závěrečných cvičení. Každoročně by mohl být vyvíjen dvojnásobný počet obsluhy. Výcvik obsluhy doprovodných zbraní (doprovodných děl a minometů) by řídil jeden z nejchopnějších velitelů čet, který by byl zároveň dělostřeleckým referentem velitele pluku. Velitel pluku by mohl svěřit dozor na výcvik některému štábnímu kapitánu nebo majoru pluku. Důstojníci velitelé čet a jejich zástupce by musili předem absolvovat zvláštní dělostřelecký kurs.

Různé zprávy.

Moderní dělostřelectvo armádního sboru. Ve vývoji dělostřelectva armádního sboru lze pozorovat hlavně tyto nové požadavky: zvýšení dostřelu a zvětšení odměrového úhlu, zlepšení účinnosti střel, zvýšení kadence a konečně využití motorického potahu. Zároveň je zřejmá snaha unifikovat lafety pro houfnice a pro kanony. Ve většině armád zůstávají jak kanony, tak i houfnice ve výzbroji sborového dělostřelectva; výjimkou je jen armáda Spojených států severoamerických, kde se pomýšlí nahradit hrubý kanon houfnicí, u níž se dosáhlo dostřelu 15 km.

Kanony lze rozdělit zhruba ve dvě skupiny. Do první skupiny patří hrubé kanony ráže kolem 100 mm, do druhé skupiny pak ráže kolem 120 mm. Většina hrubých kanonů má dostřel kolem 15 až 18 km a mají dvojitou lafetu, již se horizontální pole střelby zvyšuje na 50—80°. Kanon Schneiderův, ráže 105 mm, má dostřel přes 20 km (byl vyroben pro dánskou armádu). Elevace kolísá mezi 45 až 50°, dosahuje však někde až 60°. Váha střely je u francouzských 15—16 kg, u amerických a anglických kanonů 22 až

25 kg, dopravní váha děl 3 až 4,5 tuny (u nových vzorů až 5—6 tun); kanony jsou většinou dopravovány traktory. Do skupiny kanonů ráže kolem 100 mm patří většina zbraní, vyráběných zbrojovkami „Schneider, Škoda, Bofors a Saint-Chamond“, ze skupiny ráže kol 120 mm je nejznámější kanon Vickersův ráže 127 mm, americký kanon ráže 119,38 mm (4,7 palců — dostřel 18,13 km), a 120 mm kanon, Saint-Chamond“.

Moderní houfnice armádního sboru mají průměrný dostřel 12—13 km, u některých zbraní je zvýšen na 15 km (155 mm „Schneider“ a americká „T. I.“ (16 km) francouzská houfnice „Saint-Chamond“). Střely houfnic váží kolem 41 až 45 kg, jejich dopravní váha je 4 až 7 tun; zbraně jsou většinou dopravovány v jedné jednotce. Severoamerická armáda zkouší dopravu na pásech nebo na šestikolových vozidlech; podobně i zbrojovka „Saint-Chamond“. Některé státy se spokojují u houfnic staršími vzory, u nichž byla vhodně zvýšena donosnost. Spojené státy intenzivně zkoušejí použití jednotných lafet pro kanony a houfnice.